

Campus Hamar

Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap

Josefine Sagbakken

Bacheloroppgave

Tilvenning hos de yngste barna i barnehagen

Adaption for the youngest children in kindergarten

Bachelor barnehagelærerutdanning 3. Studieår

2017

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage

JA NEI

Norsk sammendrag

Tittel: Tilvenning hos de yngste barna i barnehagen

Forfatter: Josefine Sagbakken

År: 2017

Sider: 34

Emneord: Tilvenning, tilknytning, foreldresamarbeid

Sammendrag: Denne oppgaven tar for seg tilvenningsperioden til de yngste barna på småbarnsavdelingen i barnehagen. Det blir stadig flere små barn i barnehagen i dag, og viktigheten av å ha kunnskaper om tilvenning og tilknytning er avgjørende for å møte disse barna og foreldrene på en tilstrekkelig god måte. Gjennom kvalitativt intervju har jeg innhentet empiri fra to ulike barnehager om hvordan de arbeider med tilvenning på småbarnsavdelingen. De funnene jeg har med meg fra intervjuene jeg har foretatt, kobler jeg til relevant teori. Bowlby, Drugli og Fagereng er blant teoretikerne jeg har valgt å støtte meg til. Jeg oppsummerer og avslutter med viktige punkter for å belyse min problemstilling: " *Hvordan arbeider barnehagen med tilvenning hos de yngste barna på småbarnsavdelingen?*"

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: Adaption for the youngest children in kindergarten	
Authors: Josefine Sagbakken	
Year: 2017	Pages: 34
Keywords: Adaption, attachment, parental cooperation	
Summary: This bachelor thesis addresses the adaption period of the youngest children in the kindergarten. Bowlby, Drugli and Fagereng are some of the theorists I have chosen, to help highlight the issue. Through qualitative interviews I have gathered empirical data from two different kindergartens, about how they work with adaption in the toddler department. There is an increasing number of very young children I kindergarten today, and the importance of having knowledge about adaption and attachment is crucial to meeting these children and their parents adequately. The findings I have with me from the interviews, will be justified by relevant theory. I will summarize and end the bachelor thesis of coming up with important points to enlighten my issue: "How does the kindergarten work with adaption among the youngest children in the toddler department?"	

Forord

Tre år på barnehagelærerutdanningen på høgskolen i Hamar er over og jeg leverer nå min siste oppgave. Det har vært tre lærerike, utfordrende, spennende og gode år. Bacheloren min er et resultat av valgfaget jeg hadde som var mangfold, hvor vi hadde engasjerende lærere og gode forelesninger om tilknytning hos barna i barnehagen. Jeg så viktigheten av å kunne noe om dette for å møte barna på best mulig måte og dermed bestemte jeg meg for å skrive om dette i bacheloren min.

Først vil jeg takke de som tok seg tid for å stille opp til intervju. Dere har gitt meg gode svar som har ført til mange spennende refleksjoner.

Jeg vil takke alle som har hjulpet meg gjennom arbeidet med denne bacheloren. Takk til de som har kommet med kommentarer til forbedringer, som har hjulpet meg med å formulere setninger, og til de som jeg har diskutert med. Takk til alle de som har lest gjennom oppgaven min og kommet med kommentarer. Alt dette har vært til stor hjelp i denne prosessen.

Jeg vil takke min veileder Camilla Helén Ødegården Aanstad som har gitt meg god veiledning, kommet med konstruktive tilbakemeldinger og lest gjennom tekster jeg har sendt.

Til slutt vil jeg takke for tre fine år på Høgskolen i Hamar, med gode venner, variert undervisning og en god start på veien videre i livet.

Hamar. 24.05.2017

Innholdsfortegnelse

FORORD	4
1. INNLEDNING	6
1.1 PROBLEMSTILLING	7
1.2 AVGRENSING AV OPPGAVEN	7
1.3 MIN FØRFORSTÅELSE	8
1.4 OPPGAVENS OPPBYGGING	8
2. TEORI	10
2.1 DE YNGSTE BARN	10
2.2 Å BEGYNNE I BARNEHAGEN	11
2.3 TRYGG OG UTRYGG TILKNYTNING	12
2.4 BOWLBY (1969) TEORI OM TILKNYTNING	13
2.5 BARNES GRÅT	13
2.6 BARNEHAGEN I SAMARBEID MED HJEMMET	14
2.7 OVERGANGSOBJEKTET	15
3. METODE	16
3.1 INTERVJU SOM METODE	16
3.2 ETISKE REFLEKSJONER	17
3.3 VALIDITET OG RELIABILITET	18
4. ANALYSE AV FUNN	20
4.1 TILVENNING	20
4.2 BARNEHAGEN I SAMARBEID MED HJEMMET	22
4.3 BARN I TILVENNINGSPERIODEN	24
5. OPPSUMMERENDE DRØFTING	26
6. AVSLUTNING	28
7. LITTERATURLISTE	29
8. VEDLEGG 1	31
9. VEDLEGG 2	32

1. Innledning

Det siste tiåret har norske barnehager vært i en sterk vekst (Fagereng, 2015, s. 12). Antall ettåringer som går i barnehagen har steget fra 59,5 % i 2007 til 70,9 % i 2011.

Kathrine Mathilde Fagereng (2015) skriver at:

«I følge statistisk sentralbyrå var dekningsgraden på landsbasis for gruppen barn 1 – 5 år 60 % i år 2000, mens den i 2012 lå på over 90 %. Dermed vil det si at nesten alle barn i denne alderen i Norge går i barnehage» (Fagereng, 2015, s. 12).

Det at disse barna får en trygg start da de begynner i barnehagen er helt avgjørende for deres videre utvikling, både sosialt, kunnskapsmessig og følelsesmessig.

I min bacheloroppgave ønsker jeg å undersøke hvordan barnehager jobber med tilvenning hos 0 – 3 åringene i barnehagen. Interessen for temaet startet da jeg i høst arbeidet med en oppgave om trygg tilknytning hos barnehagebarn. Her leste jeg om de yngste barna og hvor viktig det er at de opplever trygghet, anerkjennelse og nærhet. Vi har hatt lite undervisning om småbarnspedagogikk og tilknytningsteorier, derfor er dette noe jeg ønsker å få mer kunnskap om. Å ha en trygg tilknytning er helt avgjørende for at barn skal få utvikle seg best mulig, under optimale forhold. Jeg ønsker å finne ut av hvordan to utvalgte barnehager jobber med tilvenning på småbarnsavdelingen. Et mål med denne oppgaven er å få en bredere kunnskap og forståelse av hvordan arbeidet med tilvenning foregår i praksis. Jeg ønsker å få et innblikk i hva pedagogiske ledere tenker om tilvenning, hvilke tiltak de tar i bruk og hva de mener fungerer bra og ikke.

I den nye rammeplanen nevnes *overganger* og at barnehagen i samarbeid med hjemmet skal legge til rette for at barnet skal få en trygg start i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017). Videre står det skrevet at barnehagen skal organisere tid, rom og tilpasse rutinene slik at barnet får tid til å bli kjent ved å knytte seg til personalet, andre barn og etablere relasjoner. Personalet skal sørge for tett oppfølging den første tiden når barnet begynner i barnehagen, sånn at barnet kan få en opplevelse av trygghet til å utforske, leke og lære, samt at det opplever tilhørighet (Kunnskapsdepartementet, 2017).

1.1 Problemstilling

Hvordan arbeider barnehagen med tilvenning hos de yngste barna på småbarnsavdelingen?

1.2 Avgrensning av oppgaven

For å avgrense min oppgave har jeg valgt å ha fokus på hvordan barnehagen jobber med tilvenning hos de yngste barna på småbarnsavdelingen, altså barn i alderen 0 – 3 år. Når jeg skriver *barnehagen* i problemstillingen, så mener jeg i denne oppgaven pedagogisk leder på småbarnsavdelingen i samarbeid med personalet og andre samarbeidspartnere som foreldre og styrer. Og når jeg bruker begrepet *arbeide*, så mener jeg de tiltakene som blir tatt i bruk, hvordan personalet utfører disse tiltakene i praksis og hvordan personalet trer frem når de skal legge til rette for en tilvenningsperiode for barna.

Jeg har valgt å avgrense oppgaven min til tilvenning, tilknytning og foreldresamarbeid. Dette vil jeg belyse ved å ta for meg relevant teori og drøfte dette opp mot svarene jeg har fått i mine intervju.

”I tilvenningsperioden skal personalet i barnehagen, sammen med foreldrene, danne en trygg base for barna” (Fagereng, 2015, s. 19). Trygg base vil være de personene som barnet kan søke til når det trenger å tilfredsstille sine behov for trygghet, trøst og omsorg. Denne prosessen starter allerede når det opprettes en kontakt mellom foreldrene og barnehagen. God tid er viktig i en tilvenningsfase og det er noen som setter av flere måneder i begynnelsen av barnehageåret for at barnet skal bli kjent med personalet og spesielt den personen som har hovedansvaret for det, altså primærkontakten. Jeg støtter meg til denne påstanden i min oppgave. Jeg mener at tilvenning i barnehagen er en periode hvor barna trer inni noe nytt og trenger støtte fra foreldrene og personalet for å bli trygg og etterhvert finne glede i det å tilbringe dagene i barnehage. Og at lengden på denne perioden varierer fra barn til barn.

I min oppgave skal jeg møte to pedagogiske ledere som jobber på to forskjellige småbarnsavdelinger i to ulike barnehager. De svarene jeg får fra disse intervjupersonene kommer jeg til å analysere med relevant teori og deretter drøfte.

1.3 Min førforståelse

I denne delen skal jeg skrive om min førforståelse til emnet. Når det er vi som skal samle inn data, tolke og vurdere det, er det en forutsetning om at vi er bevisst på vårt eget ståsted, vår egen førforståelse og konteksten (Dalland, 2012, s. 59). Vi vil alltid ha med oss en form for førforståelse inn i en undersøkelse og dette vil bety at vi allerede har en mening om noe før vi undersøker det. Vi kan forsøke å møte dette forutsetningsløst, men vi klarer ikke å unngå de tankene vi har om det (Referert i Dalland, 2012, s. 59). Denne *fordommen* som vi har med oss inn i en undersøkelse kaller vi for en førforståelse. ”Normen sier at du skal være din egen førforståelse bevisst. Det viser du ved å gjøre rede for den i oppgaven” (Dalland, 2012, s. 117).

Min førforståelse til dette emnet baserer seg på den teorien jeg har lest og lært om på skolen og de erfaringene jeg har med meg fra praksisfeltet. Min holdning til temaene tilvenning, tilknytning og foreldresamarbeid er positiv. Jeg mener at dette er noe det er viktig å ha god kunnskap om, derfor ønsker jeg å fordype meg i dette og utvide min kunnskap.

Her vil jeg også nevne *den hermeneutiske spiral* (Dalland, 2012, s. 58). Den hermeneutiske spiralen kan illustreres som noe som aldri tar slutt, men som stadig vokser og utvides. Ut ifra mitt arbeid vil jeg forklare den hermeneutiske spiral som mine erfaringer fra arbeidet med bacheloroppgaven fra begynnelsen til slutten. Bortsett fra at i den hermeneutiske spiralen så finnes det ingen slutt. Kunnskapen som jeg innhenter fra mitt arbeid med denne bacheloren vil ikke avsluttes når jeg leverer den. Jeg vil aldri bli ferdig utlært. Jeg vil få nye erfaringer, lese om nyere forskning og lærer mer.

1.4 Oppgavens oppbygging

I kapittel 2 skal jeg ta for teorier som er sentrale ut ifra min problemstilling. I min oppgave står tilvenning, tilknytning og foreldresamarbeid sentralt for å danne en helhet. I teoridelen har jeg tatt utgangspunkt i Brantzæg, Torsteinson & Øiestad (2016), Drugli (2014), Fagereng (2015), Broberg, Hagström & Broberg (2014), Abrahamsen (2015) og Haugen (2015). Dette er sentrale teoretikere for min oppgave. I kapittel 2 tar jeg også for meg Bowlby's (1969) teori om tilknytning. Dette er for å presentere tilknytningsteoriens opphavsmann og fortelle om hans meninger og syn på tilknytning. I slutten av kapittel 2 tar jeg for meg foreldresamarbeid og overgangsobjekt, siden dette er to elementer jeg mener er viktig for å få til en god tilvenning for de yngste barna. Her tar jeg utgangspunkt i Haugen (2015), Fagereng (2015) og

Johannessen & Mikkelsen (2015). Jeg skal også skrive om barns gråt for å problematisere dette, og vise at det kan være mer som ligger til grunn for barnas gråt enn man tror. Her tar jeg utgangspunkt i en artikkel skrevet av Trine Jonassen (2016) og Abrahamsen (2015).

I metodedelen tar jeg hovedsakelig i bruk Dalland (2012) for å beskrive mine valg av metoder. Jeg tar også utgangspunkt i Christoffersen, & Johannessen (2012) for å forklare hvordan jeg har foretatt mine intervju. På *etiske refleksjoner* har jeg valgt å ha fokus på Befring (2016).

Under *Funn og analyse av intervjuene* vil jeg presentere de svarene jeg har fått i mine intervju, knytte dette opp mot relevant teori, og ta i bruk de samme teoretikerne som jeg har tatt utgangspunkt i teoridelen. Jeg skal også oppsummerende og drøfte funnene.

Avslutningsvis vil jeg se på mine funn og sette de opp mot problemstillingen min.

2. Teori

I dette kapittelet skal jeg ta for meg teori som er med på å belyse problemstillingen. Jeg skal skrive om de yngste barna, deres behov og væremåte. Deretter skal jeg skrive om det å begynne i barnehagen og om hvordan dette kan oppleves for de yngste. Jeg skal videre knytte dette opp mot tilknytningsteori. Jeg har valgt å ha fokus på tilknytning som en sentral del av tilvenningsperioden.

2.1 De yngste barna

Barn som er i ett årsalderen vil vanligvis være knyttet til både mor og far, og disse vil for de fleste barn være primære tilknytningsfigurer (Brantzæg, Torsteinson & Øiestad, 2016, s. 20). Når barnet begynner i barnehagen er det de ansatte som må overta for disse tilknytningspersonene i den perioden barnet er i barnehagen. Derfor er det viktig at barna opplever å ha en tilknytning til de ansatte i barnehagen. Når mor eller far forlater barnehagen er det vanlig at de minste barna føler uro. De som kan hjelpe barnet i denne situasjonen er de ansatte som da blir de sekundære tilknytningspersonene. Uten en tilknytningsperson tilgjengelig vil barnet lettere bli urolig og stresset. Når barnet opplever å føle seg trygg vil det få en ro til å utforske og å lære mens det er i barnehagen. Derfor er det viktig at barn har én eller fler sekundære tilknytningspersoner i barnehagen (Brantzæg et al., 2016, s. 20 - 21).

Øie et al., (2012) skriver at:

”Å ha en tilknytningsperson tilgjengelig kan sees som et basisbehov hos barn som er rundt ett år. Det er derfor viktig for et lite barn å ha minst en tilknytningsrelasjon, enten det er hjemme eller i barnehagen og helst begge steder” (Øie et al., 2012, s. 62).

Det å starte i barnehagen kan være en stressende tid for både barnet og foreldrene (Drugli, 2014, s. 115). Separasjonen fra foreldrene kan være svært vanskelig, spesielt for de yngste barna. Grunner til dette er at de ikke har noen klar formening om når foreldrene kommer tilbake. Drugli (2014) skriver at de fleste barn utvikler objektkonstans i ni måneders alderen (Referert i Drugli, 2014, s. 115). Dette vil si at barnet forstår at selv om noe forsvinner ut av syne, så eksisterer det fortsatt et annet sted. Før de har utviklet objektkonstans vil separasjonen fra foreldrene føles uendelig lenge. Dette kan videre føre til utrygghet hos barnet når foreldrene ikke er tilstede. Det er foreldrene som i stor grad representerer barnets trygghet og når barnet skilles fra dem kan det vekkes ulike grader av angstreaksjoner. De kognitive forutsetningene

er svært begrenset hos de små barna. De har for eksempel ingen mulighet for å ta i bruk verbal forklaring, og deres evne til å regulere følelser er svært begrenset. Dette krever at personalet i stor grad støtter barnet ved adskillelse fra foreldrene. Når barnet opplever trygghet til en eller flere i personalet vil den ansatte være i god stand til å støtte barnet og hjelpe det med å regulere følelsene sine. Hvis små barn overlates alene med et personalet de ikke har rukket å bli ordentlig kjent med, vil dette oppleves som en svært vanskelig situasjon for dem (Drugli 2014, s. 116).

Hos barn i alderen syv måneder og oppover er det helt normalt å oppleve ubehag og engstelse over en ufrivillig separasjon (Broberg, Hagström & Broberg, 2014, s 130). Disse reaksjonene hos barna vil komme og gå i løpet av alle barnehageårene. Når det kommer til barnets forutsetninger til å komme seg igjennom en hel dag i barnehagen uten foreldre er det store forskjeller på barna ut i fra alder. Et barn i treårsalderen vil ha tre ganger så mye livserfaring som et barn i ettårsalderen. Ettåringen har opplevd separasjon fra foreldrene, at det blir tatt godt vare på i mellomtiden og at foreldrene kommer tilbake svært færre ganger enn treåringen. Tidsperspektivet og hukommelsen hos barn er også svært forskjellig ut i fra alder. Barn som er i ettårsalderen vil vise stor fasinasjon over ”tit-tei”-lek og andre typer gjemmeleker. Dette er fordi de holder på å tilegne seg en forståelse av at ting forsvinner, men kan komme tilbake igjen. Barn som er i ett-toårsalderen har vanskeligheter med å huske at ting de ikke kan se her og nå finnes et annet sted. For disse barna vil separasjonen fra foreldrene over noen timer virke veldig lenge. Disse barna trenger flere erfaringer på at mor og far kommer tilbake til dem for å virkelig bli trygge på at foreldrene kommer tilbake (Broberg, Hagström & Broberg, 2014, s 130).

2.2 Å begynne i barnehagen

Prosessen rundt det å begynne i barnehagen varierer fra barn til barn og mange små barn trenger mer enn tre dager på å bli kjent med personalet og føle seg trygg i barnehagen (Referert i Drugli, 2014, s. 116). Hos noen barn varer tilvenningen i flere uker. Barna skal bli trygge og gjøre seg kjent med et helt nytt miljø med helt nye mennesker og det avhenger fra barn til barn hvor lang tid de trenger på å føle trygghet. Det er viktig å ha god dialog med foreldrene og bli enige om hvor lenge mor eller far skal vær ei barnehagen. Det er viktig at barnehagen kan være fleksibel når det kommer til de små barna sin tilvenningsperiode. Det er rutinene som burde bli tilpasset barnet og ikke motsatt (Referert i Drugli, 2014, s. 116).

Tilvenningen i barnehagen har tre formål:

1. Barnet skal tilvenne seg det nye miljøet
2. Barnet skal ha sjansen til bli tilstrekkelig godt kjent med minst én ansatt, sånn at denne personen kan fungere som en erstatning for barnet når foreldrene ikke er tilstede
3. Å la barnet venne seg til den tiden det er uten foreldrene og heller søke til de ansatte og sette tilknytningssystemet i hvilemodus og dermed engasjere seg i utforskning og lek

(Broberg, Hagström & Broberg, 2014, s. 131)

2.3 Trygg og utrygg tilknytning

Tilknytning handler om de relasjonene som barnet har til sine nærmeste omsorgspersoner og det emosjonelle båndet de deler (Haugen, 2015, s. 126). Barns behov for tilknytning starter tidlig. Dette er fordi at mennesket er et sosialt vesen som har et grunnleggende behov for å søke nærhet til andre mennesker og danne relasjoner. Tilknytning gjør seg gjeldene når barnet føler engstelse og emosjonell uro når tilknytningspersonene ikke er tilstede. Her vil barnet kunne iverksette en tilknytningsadferd, hvor det ønsker å få kontakt med sine tilknytningspersoner. Når et barn opplever å få tilfredsstilt sine behov for beskyttelse og trygghet hos en voksen kalles denne tilknytningen trygg. Derimot hvis barnet opplever å ikke få en følelse av trygghet eller beskyttelse når det søker nærhet kalles dette en utrygg tilknytning (Haugen, 2015, s. 126).

Barn som har en trygg tilknytning til sine foreldre viser som oftest mer protest og frustrasjon ved adskillelse fra foreldrene enn de barna som har en utrygg tilknytning (Drugli, 2014, s. 117). De barna som har en trygg tilknytning til foreldrene har erfaring med at foreldrene er der når de trenger dem. Derfor vil disse barna protestere når foreldrene går. Når barna reagerer på denne måten er det normalt at de ansatte gir barnet mye trøst, omsorg og oppmerksomhet. Barna vil lett ta i mot trøsten og støtten fordi dette er noe de er vant til. Dette er grunner til at de barna som viser størst misnøye ved adskillelse er de barna som har lavest stress nivå. De barna som ikke viser at de trenger trøst og omsorg vil da heller ikke få dette og kan oppleve å ha et indre stressnivå som er høyere (Drugli, 2014, s. 117). Dette viser at man som barnehagelærer skal være tett på alle barna i barnehagen, særlig på de passive barna. Disse

barna er gjerne de barna som trenger å lære seg bedre indre arbeidsmodeller for samspill. Disse barna er også gjerne barn som det tar tid for å bli trygge på personalet (Drugli, 2014, s. 117)

2.4 Bowlbys (1969) teori om tilknytning

Bowlby skriver at tilknytning er et medfødt behov som gjør det mulig for et barn å knytte seg til mor eller andre omsorgspersoner. Han mener at det er ”en revolusjonært utviklet atferd som tilfredsstillende menneskets – og svært mange pattedyrs – behov for nære relasjoner til omsorgspersoner eller omsorgsindivider” (Haugen, 2015, s. 127). Bowlby mener at et barn er programmert til å utvikle følelsesmessige relasjoner eller tilknytninger til en eller flere omsorgspersoner. Bowlby mener at tilknytning i hovedsak handler om at en omsorgsperson utgjør en trygg base for barnet. Denne basen er avgjørende for de mulighetene barnet har for å utforske og utvikle seg gjennom blant annet lek og sosialt samspill, samtidig som det får tilfredsstillende sine behov for trygghet og nærhet. Bowlby nevner også separasjonsangst, som er usikkerheten og uroen som barnet opplever når det skilles fra omsorgspersonene. I dag blir bare betegnelsen tatt i bruk når angsten tilsier å representere en lidelse hos barnet (Haugen, 2015, s. 128).

I følge Abrahamsen (2015) påpeker Bowlby at det ikke er vanlig at små barn velger å være sammen med voksne de ikke har kjennskap til (Referert i Abrahamsen, 2015, s. 58). De fleste barn vil trenge en periode hvor de blir kjent med de voksne i barnehagen sammen med sine tilknytningspersoner. Barna må lære at de kan skape en tillit til andre voksne og føle på foreldrenes trygghet om at dette er bra. Barna vil prøve å lese foreldrenes sinnsstemning og ansiktsuttrykk og bruke dette som en rettesnor for deres egen opplevelse. Med dette kan vi se at tilvenningsperioden i Norge er påvirket av Bowlbys teori og forskning (Abrahamsen, 2015, s. 59).

2.5 Barns gråt

Gråten er barnas førspråklige måte å kommunisere med omgivelsene på (Abrahamsen, 2015). Gråten er ikke noe vi må prøve å få vekk, det er noe vi må anerkjenne og gi tilbakemeldinger på (Jonassen, 2016). Jonassen (2016) skriver at vi må lære oss å tolke barnas gråt. Hun mener at det er de voksne som skaper en forutsetning for motivene rundt barnas gråt, noe hun mener henger sammen med kulturbestemt syn på barn. Det vil si at gråten tolkes ulikt ut i fra familier,

nasjonalitet og kontekst, som i barnehagen (Abrahamsen, 2015, s. 132). Dette henger sammen med de voksnes reaksjoner (Jonassen, 2016). Det er de voksne som må tolke barnas gråt og det har mye å si hvordan personalet i en barnehage ser på gråten og hvilket syn de har på det. Ut i fra tilknytningsteoriens forståelse av gråt hos barnet, ses gråten på som en tilknytningsadferd når det opplever atskillelse, smerte eller forvirrende og uforståelige opplevelser (Abrahamsen, 2015, s. 133). Abrahamsen skriver at gjennom gråten gir barn oss denne viktige beskjeden: ”Kom til meg, jeg trenger deg!” (Abrahamsen, 2015 s, 133). Når foreldrene går fra barnet i barnehagen hender det ofte at barnet begynner å gråte (Jonassen, 2016). Dette er grunnen til at det er viktig å si ifra til barnet når og hvor de går og å si ifra når de er tilbake. Dette er fordi barnet ikke skal bruke energi på å finne ut hvor foreldrene er.

2.6 Barnehagen i samarbeid med hjemmet

Når barnet har fått barnehageplass begynner det et samarbeid mellom hjemmet og barnehagen (Fagereng, 2015, s. 80). Det er barnehagen som bør ta ansvar for å invitere foreldrene inn i samarbeidet (Johannesen & Mikkelsen, 2015, s. 65). Dette samarbeidet kan handle om barnets utvikling her og nå, og det samarbeidet som foregår mellom barnehage og hjem over tid. Det er viktig å snakke med foreldrene og få tilbakemeldinger og informasjon om hva de tenker om samarbeidet med barnehagen, og samtidig gjøre dem bevisst på deres ansvar i dette samarbeidet. Når foreldrene får informasjon om barnehagens rutiner, kan de lettere forberede barnet på dette i god tid før det begynner i barnehagen (Fagereng, 2015, s. 84).

Winnicott skriver at det er viktig å introdusere verdenen for barnet i små doser, hvis ikke vil separasjonen fra foreldrene bli for skremmende (Referert i Wittenberg, 2008, s. 27). I følge Fagereng (2015) er det vanlig å sette av tre dager per barn til tilvenning (Fagereng, 2015, s. 52). Derimot siden ingen barn er like og den tiden hvert barn trenger på å føle seg trygg er individuell, er det mange barnehager som ønsker at foreldrene skal sette av mer tid til denne prosessen. Samtidig er det vanlig at arbeidsgiver gir tre dager betalt permisjon til tilvenning i barnehagen. Foreldrenes følelser og tanker omkring barnehagestart påvirker barna. Når et barn begynner i barnehagen for første gang går det igjennom en stor forandring i livet, og dette er en tid som påvirker både barnet og foreldrene (Haugen, 2015, s. 12). Barnet skal for første gang være borte fra foreldrene i et lengre tidsrom, og i denne tiden skal barnet venne seg til nye rutiner og danne kjennskap til nye voksne og nye barn. Barn vil forholde seg ulikt til separasjon fra foreldrene. Noen barn kan oppleves relativt trygge. Det kan være at de gråter

under selve avskjedsøyeblikket, mens når barnets kontaktperson er tilstede for å leke med barnet, roer det seg ned etterhvert. Andre barn kan reagere annerledes på atskillelse. Disse kan være urolige når mor eller far går og blir ikke rolige igjen før mor eller far kommer tilbake. Derfor kan man se at det er viktig å ha en god dialog med foreldrene for at denne overgangen skal foregå på best mulig måte for barna.

2.7 Overgangsobjektet

Overgangsobjekter kjennetegnes ved at barns tanker og opplevelser foregår et sted mellom indre og ytre virkelighet, noe som Haugen (2015) beskriver som *et tredje rom* (Haugen, 2015, s. 97). Overgangsobjekter kan være leker, smokker og bamser. Dette *tredje rommet* har en helt spesiell betydning for barnet og er et sted det kan leve ut drømmer og fantasier. Barnet søker trøst hos overgangsobjektet, men kan også leke med det og ta det i bruk på en kreativ måte (Haugen, 2015, s. 97). Når et barn tar i bruk et overgangsobjekt så overfører det de følelsene og relasjonene det har til sine omsorgspersoner til dette objektet. Dette vil da være en form for speiling av den omsorgen og kjærligheten det selv har opplevd i sine relasjoner til mor og far (Haugen, 2015, s. 97). Det *tredje rommet* er et rom som veksler mellom fantasi og virkelighet, men er også et rom hvor barnet kan skape meninger i noe som er vanskelig. Etterhvert som barnet blir eldre vil overgangsobjektet miste sin betydning mer og mer og til slutt vil kan barnet gi slipp på det. Dette vil skje når barnet begynner å leke med andre barn eller voksne i større grad, i leker som er fundert i visse regler (Haugen, 2015, s. 97). Fagereng (2015) nevner trygghetsobjektet og hvordan dette kan hjelpe barnet med å skape en forbindelse mellom tilværelsen hjemme og barnehagen (Fagereng, 2015, s. 26). Det at barnet føler trygghet og trøst i et objekt er et godt tiltak som er med på å gjøre overgangen til barnehagen lettere for barnet. Allerede dag én er det lurt at primærkontakten får informasjon om barnet har noen form for trygghetsobjekt (Fagereng, 2015, s. 26). På denne måten vet primærkontakten hva som kan hjelpe barnet i situasjoner som avskjed med foreldrene, når det skal sove og i andre vanskelige situasjoner.

3. Metode

Metode forteller oss noe om hvordan vi bør tre frem dersom vi skal fremskaffe eller etterprøve kunnskap og løse problemer (Dalland, 2012, s. 111). Dalland skriver også at begrunnelsen for å velge én bestemt metode er at vi mener at det er den metoden som vil gi oss gode data og som vil belyse spørsmålene våre på en interessant og faglig måte.

Dalland (2012) skriver også om fenomenologi som handler om læren av fenomenene (Dalland, 2012, s. 57). Videre skriver han at et fenomen er en fremtoning, altså det som viser seg og det som kommer til syne. Dette kan med andre ord beskrives som noe vi oppfatter med sansene våre. I fenomenologiske undersøkelser er oppmerksomheten rettet mot en konkret opplevelse av verdenen og erfaringer fra for eksempel informantenes eget perspektiv (Thomassen, 2006, s. 82 – 83). Ved å ta i bruk intervju som metode ble jeg kjent med ulike måter å arbeide med tilvenningsperioder på og ulike måter å forstå helheten av en slik periode. Jeg kjente igjen teorien i svarene som informantene kom med, noe som gjorde at de erfaringene jeg satt igjen med ble rikere i den forstand at jeg kunne flette sammen teori og praksis.

3.1 Intervju som metode

I denne bacheloroppgaven har jeg dratt ut i feltet og gjennomført intervju med to pedagogiske ledere på to ulike småbarnsavdelinger i to forskjellige barnehager. Dette har jeg gjort for å innhente empiri ved å foreta intervju som tar utgangspunkt i hvordan de arbeider med tilvenningsperioder. Når man skal velge ut informanter så avhenger dette av hva du ønsker å vite noe om (Dalland, 2012, s. 163). ”Ved å velge personer som du mener har bestemte kunnskaper eller erfaringer, gjør du et *strategisk valg*” (Dalland, 2012, s. 163). Ut i fra Dalland har jeg gjort et strategisk valg ved at jeg har gjennomført intervju med to personer som jeg vet har god kunnskap om det temaet som jeg ønsker å belyse. Dette har jeg gjort for å få en bredere kunnskap og forståelse av hvordan arbeidet med tilvenning foregår i praksis og hva to utvalgte barnehagelæreren tenker om dette. Målet har vært å få et innblikk i hvordan barnehager jobber med tilvenning på småbarnsavdelingen og hvilke tiltak de mener fungerer bra og hvorfor.

Jeg har valgt å ta for meg kvalitativ metode ved at jeg har tatt for meg meninger og opplevelser som ikke er målbare eller lar seg tallfeste (Dalland, 2012, s. 112). Kvantitativ metode gir oss data i form av målbare enheter som gir oss mulighet til å foreta regneoperasjoner, dersom vi ønsker å finne ut gjennomsnittet, eller prosenten av noe. Jeg har valgt å ta for meg kvalitativ

metode blant annet for å kunne gå i dybden, for å foreta fleksible intervju som ikke har faste svaralternativer og for å kunne innhente data ved å være i direkte kontakt med feltet.

Jeg har foretatt strukturerte intervjuer¹ (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 78 – 79) med pedagogiske ledere i to forskjellige barnehager. Når jeg har foretatt intervjuene har jeg laget spørsmål på forhånd og stilt disse i en bestemt rekkefølge for de jeg har intervjuet. Det har vært kvalitative intervju, hvor spørsmålene er åpne og ingen formulerte svaralternativer på forhånd. De jeg har intervjuet har formulert svarene med sine egne ord. Jeg som intervjuer og forsker har i liten grad hatt noen innvirkning på hvordan informanten har svart og det er svarene informantene gir som viser hvordan de har forstått spørsmålet. Jeg har på mine intervju fått utfyllende og reflekterte svar. Selv om jeg har valgt å bruke åpne spørsmål, har jeg hatt en standardisering. Jeg har stilt de samme spørsmålene til de jeg har intervjuet. Fordelen ved standardisering er at det er lettere å systematisere svarene i etterkant av intervjuene, og sammenligne dem. Et standardisert intervju er fokusert og konsentrert (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 78 – 79). Ved denne typen intervju vil analysearbeidet bli enklere fordi jeg som forsker kan analysere spørsmål for spørsmål, og sammenligne de ulike svarene på det samme spørsmålet. Ulempen med en slik form for intervju er at jeg som forsker ikke kan skreddersy spørsmålene og intervjuet til den enkelte informanten. Dette kan da føre til at det blir en begrenset fleksibilitet. I mine intervju har jeg stilt spørsmål rundt deltemaer som har inngått i den sentrale problemstillingen min. Jeg har stilt spørsmål med det formål å oppmuntre informanten til å svare utdypende og komme med fyldig informasjon.

3.2 Ethiske refleksjoner

I følge Befring (2015) skal forskningen være forankret i anerkjente etiske verdier (Befring, 2015, s. 31). ”Et av forskningsetikkens grunnleggende prinsipper består i at all deltakelse skal bygge på samtykke, og at dette samtykke skal være gitt på et fritt, informert og forstått grunnlag”² (Befring, 2015, s. 31).

¹ Intervjuskjemaet er lagt til oppgaven som et vedlegg

² Informasjonsskriv/ forespørsel om deltagelse som jeg sendte ut til informantene er lagt til oppgaven som et vedlegg

Før jeg gikk ut i barnehagene for å intervju fikk jeg godkjenning og samtykke av informantene. Jeg informerte barnehagene om hva jeg forsker på og hva jeg ønsker å finne ut av. Jeg har møtt informantene med respekt og anerkjennelse og jeg informerte dem om at de hadde den fulle rett til å avslå, og avbryte hvis de fant ut at de ikke ønsket å delta på dette allikevel. Det er viktig at informantene ikke føler seg presset til å delta på noe de ikke ønsker å delta på. Her støtter jeg meg til Befring (2015) som sier at ”Behovet for forståelig informasjon er særlig stort når forskningen kan innebære en personlig belastning. Deltakere må ha reelle muligheter for å reservere seg fra å delta” (Befring, 2015, s. 31). I de intervjuene gjennomførte var det lagt til rette for både en profesjonell og en personlig tone. Hva den enkelte mener om temaet jeg hatt tatt for meg er subjektivt. Svarene varierer ut i fra informantens syn, holdninger, verdier og erfaringer. Dette er grunnen til at jeg valgte å ha to personer å intervju. På denne måten har jeg en bredere arena å forske og analysere på.

3.3 Validitet og reliabilitet

Det er viktig å være kritisk og reflekterende over den metoden man tar i bruk og de innsmalingsstrategiene man bruker (Bergsland & Jæger, 2016, s. 80).

Reliabilitet har med troverdighet å gjøre og om forskningen er utført på en tillitvekkende måte, om hvor pålitelig de funnene du har gjort deg er, hvordan det samles inn og hvordan det bearbeides, analyseres og tolkes (Bergsland & Jæger, 2016, s. 80). Reliabilitet handler om pålitelighet, og om at målinger må utføres korrekt og at eventuelle feilmarginer gjengis (Dalland, 2012, s. 52). Dalland (2012) skriver at validitet betyr at det er relevans og gyldighet. Det som måles må ha relevans og være gyldig for at det problemet som undersøkes (Dalland, 2012, s. 52). Den nærheten man har til feltet er med på å sikre validiteten, siden man da kan hindre misforståelser og sikre at den dataen som blir samlet inn er relevant for de spørsmålene man vil ha svar på (Refert i Bergsland & Jæger, 2016, s. 80).

Det at jeg har vært ute i feltet og utført intervju er med på å sikre oppgavens validitet (Bergsland & Jæger, 2016, s. 80). Jeg valgte å dra ut i feltet og intervju to pedagogiske ledere som jobbet på småbarnsavdeling. Dette mener jeg er pålitelige kilder siden det er mennesker med erfaringer og utdanning innenfor det temaet som jeg har valgt å undersøke. Den metoden jeg har tatt i bruk har for min del vært givende, siden jeg har fått nye synspunkter som har utvidet mitt kunnskapssyn på temaet i oppgaven. I denne oppgaven har jeg tatt for meg teorier

og teoretikere og omformulert det jeg har lest med egne ord. Jeg mener at den teorien jeg relevant og gyldig for å belyse min problemstilling.

4. Analyse av funn

I dette kapittelet skal jeg belyse min problemstilling: *Hvordan arbeider barnehagen med tilvenning hos de yngste barna på småbarnsavdelingen?* Jeg skal se på funnene fra intervjuene og analysere disse med relevant teori. Jeg har valgt å ta for meg de spørsmålene hvor jeg mener at jeg har fått de mest utfyllende svarene til å belyse problemstillingen.

For å sikre intervjupersonenes anonymitet vil jeg betegne disse som intervjuperson 1 og intervjuperson 2. Dalland (2012) skriver at denne betegnelsen er nøytral og at det slår fast at det bare er en person som blir intervjuet (Dalland, 2012, s. 152-153). Det er da opp til forskeren å forklare hvorfor nettopp denne intervjupersonen er valgt. Begge intervjupersonene som er med i denne oppgaven er valgt fordi de er pedagogiske ledere på småbarnsavdelinger.

Spørsmålene jeg stilte under intervjuene vil styre denne analysen og temaet som inngår i spørsmålene vil stå som underoverskrifter. Jeg vil ta for meg svarene til begge intervjupersonene til hvert spørsmål for så å sammenligne og drøfte disse opp mot hverandre. De svarene jeg har fått i intervjuene vil jeg drøfte opp mot relevant teori. Når jeg gjennomførte intervjuene stilte jeg spørsmålene i en bestemt rekkefølge (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 78 – 79). Intervjuene var kvalitative, ved at spørsmålene var åpne uten noen formulerte svaralternativer på forhånd. De jeg har intervjuet har formulert svarene med sine egne ord, og jeg som intervjuer og forsker har i liten grad hatt noen innvirkning på hvordan informantene har svart. Det er svarene informantene gir som viser hvordan hun har forstått spørsmålet. Jeg har stilt åpne spørsmål, men jeg har hatt en standardisering. Jeg har stilt de samme spørsmålene til de jeg har intervjuet. Grunnen til at jeg har hatt en standardisering er at det gjorde det lettere å systematisere svarene i etterkant av intervjuene, og sammenligne disse (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 78 – 79). Denne intervjuemetoden har vært oversiktlig, siden jeg som forsker har kunnet analysere spørsmål for spørsmål.

4.1 Tilvenning

Mitt første spørsmål til intervjupersonene er: *Hva legger du i begrepet tilvenning?*

Intervjupersonene svarer til dels likt på dette spørsmålet, de svarer at for dem er tilvenning en periode der barna, sammen med foreldrene skal bli kjent med barnehagen og bli trygge på de ansatte. De påpeker også at det er viktig å ha en god dialog med foreldrene under

tilvenningsperioden. Ut i fra dette kan man se på Fagereng (2015) som skriver at i tilvenningsperioden skal personalet i barnehagen, sammen med foreldrene, danne en trygg base for barna (Fagereng, 2015, s. 19). Bowlby påpeker at det ikke er vanlig at små barn velger å være sammen med voksne de ikke har kjennskap til (Referert i Abrahamsen, 2015, s. 58). De fleste barn vil trenge en periode hvor de blir kjent med personalet i barnehagen sammen med sine tilknytningspersoner. Barna må erfare at de kan ha tillit til andre voksne.

Intervjuperson 1 forteller at i deres barnehage starter de tilvenningsperioden med en oppstartssamtale hvor de snakker om tilvenning, og gir foreldrene råd og informasjon om denne perioden. Intervjuperson 1 forteller videre at foreldrene har med seg barnet på et før-besøk i barnehagen. Her kan barnet utforske barnehagen sammen foreldrene. For at samarbeidet mellom barnehage og foreldrene skal foregå best mulig fra første stund er det viktig at barnehagen har klare rammer for de første møtene (Fagereng, 2015, s. 80). Når foreldrene får informasjon om barnehagens rutiner, kan foreldrene lettere forberede barnet på dette i god tid før det begynner i barnehagen (Fagereng, 2015, s. 84). Det er også viktig at barnehagen får informasjon og tilbakemeldinger på hva foreldrene tenker om samarbeidet (Johannesen & og Mikkelsen, 2015, s. 65).

Intervjuperson 2 forteller at de har 3 faste oppstarts-dager. Dag 1 er avtalt på forhånd hvor foreldrene og barna besøker barnehagen i et par timer. Dag 2 er både barn og forelder i barnehagen, men forelderen lar barnet være litt alene på avdelingen mens han eller hun selv går på et annet rom. Dag 3 skal forelderen gå seg en tur ute mens barnet er helt alene i barnehagen. Intervjuperson 2 påpeker at det her er viktig at foreldrene sier bestemt i fra til barnet at det skal gå ut en liten tur. Når foreldrene forlater barnehagen hender det ofte at barnet gråter (Jonassen, 2016). Det er derfor viktig at forelderen sier i fra til barnet når og hvor de går, og når de kommer tilbake. Barnet skal ikke bruke energi på å finne ut hvor foreldrene er. Intervjuperson 2 forteller videre at det da er viktig for foreldrene og barnehagen å ha kontakt for å vise foreldrene at barnet deres har det bra når foreldrene ikke er tilstede i barnehagen. På denne måten vil adskillelsen etterhvert blir lettere for begge parter, ved at foreldrene føler seg trygge på at barnet har det bra. Winnicott skriver at det er viktig å introdusere verdenen for barnet i små doser, hvis ikke vil separasjonen fra foreldrene bli for skremmende (Referert i Wittenberg, 2008, s. 27). I følge Fagereng (2015) er det vanlig å sette av tre dager per barn til tilvenning (Fagereng, 2015, s. 52). Derimot siden ingen barn er like og den tiden hvert barn trenger på å føle seg trygg er individuelt, er det mange barnehager som ønsker at foreldrene skal sette av mer tid til denne prosessen. Samtidig er det vanlig at arbeidsgiver gir tre dager

betalt permisjon til tilvenning i barnehagen. Som Drugli skriver, varierer prosessen rundt det å begynne i barnehagen fra barn til barn og mange små barn trenger mer enn tre dager på å bli kjent med personalet og føle seg trygg i barnehagen (Referert i Drugli, 2014, s. 116). Hos noen barn varer tilvenningen i flere uker.

4.2 Barnehagen i samarbeid med hjemmet

Mitt neste spørsmål er: *Hvordan møter dere barna og foreldrene i tilvenningsperioden?*

Intervjuperson 1 forteller at hver familie får sin tilvenningskontakt. Videre sier hun at hun opplever at dette er veldig viktig for foreldrene. Hun forteller at en tilvenningskontakt er den ansatte som er mest sammen med barnet og foreldrene som den er kontakt for. Dette gjelder i perioden hvor foreldrene er med i barnehagen og utfører bleieskift, legging og andre aktiviteter med sitt barn. Denne kontakten er også den personen som foreldrene kan kontakte dersom de ha har noen spørsmål. Som oftest er det mor og far som er barnets viktigste form for trygghet (Brantzæg, Torsteinson & Øiestad, 2016, s. 20 - 21). Når barnet begynner i barnehagen er det de ansatte som må overta for disse tilknytningspersonene i den perioden barnet er i barnehagen. Det er derfor viktig at barna opplever tilknytning til de ansatte i barnehagen. Når mor eller far forlater barnehagen er det vanlig at de minste barna føler uro. De som kan hjelpe barnet i denne situasjonen er de ansatte i barnehagen som kalles for sekundære tilknytningspersoner. Uten en tilknytningsperson tilgjengelig vil barnet lettere bli urolig og stresset. Når barnet opplever å føle seg trygg vil det få en ro til å utforske og å lære mens det er i barnehagen. Derfor er det viktig at barn har én eller flere sekundære tilknytningspersoner i barnehagen (Brantzæg et al., 2016, s. 20 - 21).

Intervjuperson 1 forteller litt om tilvenningsperioder som kan ha vært for korte. Her nevner hun en gutt som var under 1 år som skulle begynne i barnehagen. Hun legger til at de i denne perioden ikke hadde begynt med foreldresamtaler i forkant av tilvenningsperioden. Mammaen til gutten fulgte ham og var med han kun den første dagen. Dag 2 var barnet alene i barnehagen. Intervjuperson 1 forteller at det ikke var tydelige tegn til uro hos barnet til å begynne med, men etterhvert begynte gutten å bite mye. Hun forteller at dette er en situasjon som de skulle ha tatt tak i, i større grad enn hva de gjorde. Prosessen rundt det å begynne i barnehagen varierer fra barn til barn (Drugli, 2014, s. 116). Hos noen barn varer tilvenningen i flere uker. Barna skal bli trygge og gjøre seg kjent med et helt nytt miljø med helt nye mennesker og det avhenger fra barn til barn hvor lang tid de trenger på å føle trygghet. Det er viktig å ha god

dialog med foreldrene og bli enige om hvor lenge mor eller far skal vær ei barnehagen. Det er viktig at barnehagen kan være fleksibel når det kommer til de små barna sin tilvenningsperiode. Barnet skal for første gang være borte fra foreldrene i et lengre tidsrom og i denne tiden skal barnet venne seg til nye rutiner og danne kjennskap til nye voksne og barn.

Intervjuperson 2 forteller at i deres barnehage tar de i bruk primærkontakt, som tar seg av oppstarts samtalene, og er den som møter barnet og foreldrene de første dagene. Hun forteller at ut i fra hennes erfaringer er det viktig for foreldrene å ha en primærkontakt. Slik blir det lettere for både barn og foreldre å vite hvem de skal henvende seg til i starten. Hun forteller videre at det også er en fordel ved at det er èn ansatt som mottar informasjon som kan være viktig for personalet de første dagene, siden barnehagen som intervjuperson 2 jobber i er stor. Fagereng (2015) skriver at det er mange barnehager som tilbyr besøksdager en tid før oppstarten (Fagereng, 2015, s. 51). Her møtes foreldrene og kommer i kontakt med hverandre, samtidig som barn møter andre barn i samme aldersgruppe. For primærkontakter er dette også en mulighet for å begynne samarbeidet med foreldre og barn. Drugli (2014) skriver om primærkontaktmodellen og at den ble innført i mange norske barnehager i 1990-årene (Drugli, 2014, s. 113). Dette var for å sikre nære relasjoner mellom personale og barn. Primærkontakten har hovedansvar for noen barn på avdelingen og er innstilt på å etablere en god kontakt med dem når de begynner i barnehagen. Når barnet etterhvert har etablert trygghet i relasjon primærkontakten sin er da hensikten at barnet skal bruke denne tryggheten som en base for videre utforskning og danning av andre relasjoner og barnehagens miljø (Drugli, 2014, s. 113). Primærkontakten brukes her som barnets trygge base (Haugen, 2015, s. 128).

Begge intervjupersonene forteller at de retter seg etter barna og forventer ikke at det er barna som skal rette seg etter barnehagen. Intervjuperson 2 forteller at i begynnelsen er det barnehagen som følger barna sine rutiner og ikke omvendt. Intervjuperson 1 presiserer at pausene til de ansatte stiller seg i andre rekke. Barna kommer først sier hun. Som Drugli (2014) påpeker, er det viktig at barnehagen kan være fleksibel når det kommer til de små barna sin tilvenningsperiode. Det er rutinene som burde bli tilpasset barnet og ikke motsatt (Drugli, 2014, s. 116). Som det står skrevet i den nye rammeplanen, skal barnehagen organisere tid, rom, og tilpasse rutinene slik at barnet får tid til å bli kjent, ved å knytte seg til personalet, andre barn og etablere relasjoner. Personalet skal sørge for tett oppfølging den første tiden når barnet begynner i barnehagen, sånn at barnet kan få en opplevelse av trygghet til å utforske, leke og lære, samt at det opplever tilhørighet (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Intervjupersonene er begge svært positive til foreldresamarbeid. Intervjuperson 1 sier at dette er noe som er svært viktig i tilvenningsperioder. Når foreldrene blir trygge på de ansatte og på barnehagen kan man i mange tilfeller se at dette også smitter over på barna. Foreldrenes følelser og tanker omkring barnehagestart påvirker barna (Haugen, 2015, s. 12). Som Bowlby påpeker vil barna prøve å lese foreldrenes sinnsstemning og ansiktsuttrykk, og bruke dette som rettesnor for deres egen opplevelse (Abrahamsen, 2015, s. 59).

4.3 Barna i tilvenningsperioden

Hvordan opplever du barnas utvikling under tilvenningsperioden og tiden etter?

Intervjuperson 1 begynner med å si at det er viktig at de ansatte tar seg tid til å se seg rundt og spørre seg selv ”har alle barna det bra?” Hun tenker seg om og sier ”Jeg tror alle har det bra hos oss” og legger vekt på ”tror”. Hun forteller videre at hun opplever at det er få barn som gråter ved avskjed med foreldrene om morgenen. Hun forteller videre at de barna som begynner å gråte ved avskjed slutter med en gang foreldrene har gått. De yngste barna har ikke noen mulighet for å ta i bruk verbal forklaring og deres evne til å regulere følelser er svært begrenset (Drugli, 2014, s. 116). Barn reagerer ulikt på adskillelse fra foreldrene og det kan være vanskelig å si om barnet har det bra eller ikke. Her blir det til at foreldrene og personalet i barnehagen må tolke denne nonverbale kommunikasjonen og handle ut i fra det vi mener er til barnets beste. Ut i fra tilknytningsteoriens forståelse av gråt hos barnet ses gråten på som en tilknytningsadferd når det opplever atskillelse, smerte eller opplevelser som er forvirrende og uforståelig (Abrahamsen, 2015, s. 133). Abrahamsen skriver at gjennom gråten gir barnet oss denne viktige beskjeden: ”Kom til meg, jeg trenger deg!” (Abrahamsen, 2015, s. 113). Jonassen (2016) skriver at det er voksne i barnehagen som må tolke barnas gråt (Jonassen, 2016). Og at de ansattes måte å tolke denne gråten på henger sammen med hvilket syn de har på gråten.

Intervjuperson 2 forteller at de bevisst arbeider med trygghetssirkelen og at deres satsningsområde er trivsel. Hun forteller videre at tilvenningsperioden er forskjellig fra barn til barn. Noen bruker lengre tid enn andre på å bli trygge. Men når barnet opplever de ansatte som trygge baser så går det etterhvert veldig bra. Intervjuperson 2 fortsetter med å fortelle at hun har opplevd barn som i begynnelsen har trukket seg litt unna og observert barnegruppen og de ansatte i de tilfellene de har følt seg utrygge. Når barnet er stresset og urolig vil ikke dette alltid synes på utsiden (Brandtzæg et al., 2013, s. 21). For de minste barna i barnehagen

er det viktig å ha én eller flere sekundære tilknytningsrelasjoner. Dermed kan stress reduseres og trygghet etableres. Barnet er avhengig av trygghet og omsorg. Dette er noe vi kan kjenne igjen fra trygghetssirkelen (Brandtzæg et al., 2013, s. 18 – 19) som intervjuperson 2 også nevner. Trygghetssirkelen er en modell som brukes for å se på hva en trygg tilknytning og en trygg base har å si for barnets muligheter for å utvikle seg og utforske verden.

Intervjuperson 2 nevner overgangsobjektet, og at det er noe som betyr mye for barna. Hun nevner overgangsobjekter i form av smokk, skjerf, kos, bamse. Hun forteller også at styreren i deres barnehage har snakket om dette med de ansatte, og forklart viktigheten av et overgangsobjekt for barna og at dette er et bra tiltak. Når et barn tar i bruk et overgangsobjekt, overfører det de følelsene og relasjonene det har til sine omsorgspersoner til dette objektet. Dette vil da være en form for speiling av den omsorgen og kjærligheten de selv har opplevd i sine relasjoner til mor og far (Haugen, 2015, s. 97). Det at barnet føler trygghet og trøst i et objekt er et godt tiltak som er med på å gjøre overgangen til barnehagen lettere for barnet. Fagereng (2015) skriver at allerede dag 1 er det lurt at primærkontakten får informasjon om barnet har noen form for trygghetsobjekt (Fagereng, 2015, s. 26). På denne måten vet primærkontakten hva som kan hjelpe barnet i situasjoner som avskjed med foreldrene, når det skal sove, eller i vanskelige situasjoner.

5. Oppsummerende drøfting

Hensikten med denne bacheloroppgaven var å få en bredere forståelse og mer kunnskap om temaet: *tilvenning hos de yngste barna i barnehagen*. Ut i fra mitt arbeid har jeg fått en forståelse av at det er noen faktorer som må spille inn for at en tilvenning skal kunne foregå på en best mulig måte for alle parter i prosessen. Disse faktorene gjør seg synlige i teorien jeg har tatt for meg og i mine funn. I dette kapittelet skal jeg drøfte analysen av funnene mine for å belyse problemstillingen.

Det første temaet som inngår i min analysedel er *tilvenning*. Intervjupersonenes syn på tilvenning er til dels like. De trekker begge inn begreper som trygghet og foreldresamarbeid. Og som Fagereng (2015) skriver, så skal barnehagen sammen med foreldrene danne en trygg base for barna (Fagereng, 2015, s. 29). Under dette spørsmålet valgte jeg også og ta for meg Bowlby som påpeker at barna trenger en periode hvor de skal bli kjent med de ansatte i barnehagen og erfare å få tillit til andre voksne (Referert i Abrahamsen, 2015, s. 58).

Intervjupersonene forteller også om hvordan de arbeider med tilvenningsperioder i deres barnehage. Ut i fra disse svarene velger jeg å ta for meg Fagereng (2015), Wittenberg (2008) og Drugli (2014) som skriver om viktigheten av at barn er forskjellige og at deres behov varierer. Det er viktig å introdusere verdenen for barnet i små doser (Referert i Wittenberg, 2008, s. 27). Dette er en påstand jeg mener er viktig å ha med seg som ansatt og forelder når barnet skal tre inn i en tilvenningsprosess. Begge intervjupersonene nevner foreldresamarbeidet aktivt i sine svar og at det er viktig å få til dette på best mulig måte.

Det er her jeg kommer videre til det neste tema: *Barnehagen i samarbeid med hjemmet*. Under dette temaet forteller intervjuperson 1 om tilvenningskontakt, mens intervjuperson 2 nevner primærkontakt. Deres beskrivelser av disse to formene for kontakter viser at de har lik funksjon, bare med ulik tilnærming. Begge intervjupersonene er positive til foreldresamarbeid, og de sier at det er en faktor som er helt avgjørende for kvaliteten av tilvenningsperioden. Primærkontakten ble innført for å sikre nære relasjoner mellom personalet og barnehagen (Drugli, 2014, s. 113). Primærkontakten brukes som barnets trygge base (Haugen, 2015, s. 128).

Det siste temaet i min analyse er *Barna i tilvenningsperioden*. Her nevner intervjuperson 1 i hovedsak avskjeden i garderoben og gråten, mens intervjuperson 2 forteller om

trygghetssirkelen, trygghet og overgangsobjekter. Avskjeden i garderoben og gråten er et tema som kan være vanskelig å møte. Dette er noe som skjer hver dag, men samtidig så skjer det også på ulikt vis hver gang. Ut i fra disse svarene valgte jeg å nevne Drugli (2014), Abrahamsen (2015) og Jonassen (2016). Disse teoretikerne skriver om gråten. Som intervjuperson 1 sier, så tror hun at alle har det bra. Siden de yngste barnas mulighet for å ta i bruk verbal forkalring og deres evner til å regulere følelser er begrenset (Drugli, 2014, s. 116) så mener jeg at det kan være utfordrende å gjøre seg opp en mening om barnets emosjonelle tilstand. Har barnet det bra når tilvenningsperioden er over? Hvordan kan vi vite at barnet føler seg trygt?

Personene som jeg hadde intervju med svarte ganske likt på spørsmålene jeg stilte. De kunne bruke ulike begreper, som tilvenningskontakt og primærkontakt, men ut ifra det intervjupersonene forklarte kunne jeg se at disse begrepene hadde samme funksjon. Jeg innser at det er mye som skal falle på plass og at det er mange ulike faktorer som kan spille inn i en tilvenningsperiode. Siden ingen barn er like, mener jeg at det er tilvenningsperioden som må tilpasses til barna og ikke omvendt. Som Drugli (2014) skriver, så er det viktig at barnehagen kan være fleksibel når det kommer til de små barnas tilvenningsperiode (Drugli, 2014, s. 116).

6. Avslutning

Problemstillingen min i denne oppgaven er:

Hvordan arbeider barnehagen med tilvenning hos de yngste barna på småbarnsavdelingen?

Under arbeidet med denne problemstillingen har jeg sett at måten barnehager jobber med tilvenning kan variere noe. Ut i fra funn har jeg erfart at det er en del elementer som går igjen, og som kan ansees å være avgjørende for en god tilvenningsperiode for barna. Det som gjør seg gjeldende for en god tilvenningsperiode mener jeg er et godt foreldresamarbeid, hvor foreldrene og barnehagen utveksler viktig informasjon og arbeider sammen med barnet i hovedfokus. Intervjupersonene forteller at de er avhengig av et godt samarbeid med foreldrene.

Jeg mener at det er viktig å legge til rette for en tilstrekkelig tilvenningsperiode som formes etter barna. Intervjupersonene uttrykker at de setter barna i første rekke og følger deres rutiner til å begynne med. ”Pausene kommer i andre rekke” blir det sagt under intervjuet med intervjuperson 1 og dette mener jeg er akkurat den holdningen man burde ha når man jobber i en barnehage. Barnehagen er for barna og det er de som må settes først.

Jeg kan oppsummere med at mitt arbeid med teori og mine funn har ført til at jeg har fått mye ny og fruktbar kunnskap om dette temaet. Jeg har også fått et innblikk i teoretikers tankegang og syn på dette, samtidig som jeg har fått svar på hvordan to pedagogiske ledere tenker og arbeider med dette i praksis. Som et resultat av denne oppgaven sitter jeg igjen med gode erfaringer og ny kunnskap som jeg vet kommer til å bli viktig å ha med meg videre når jeg skal ut i arbeid.

7. Litteraturliste

- Abrahamsen, G. (2015). *Tilknytningsbaserte barnehager*. Oslo: universitetsforlaget.
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (red). (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen damm akademisk.
- Broberg, M., Hagström, B. & Broberg, A. (2014). *Tilknytning i barnehagen: Hva betyr trygghet for lek og læring?* Oslo: Cappelen damm AS.
- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter* (5. Utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Drugli, M. B. (2014). *Liten i barnehagen: Forskning, teori og praksis*. Cappelen damm akademisk.
- Fagereng, K, M. (cop. 2015). *Velkommen til barnehagen!: Oppstart og tilvenning for barn og voksne*. Oslo: Kommuneforl.
- Haugen, R. (2015). *Barns utvikling i barnehagealder: En utviklingspsykologisk innføring*. Cappelen Damm akademisk.
- Johannessen, C. U. & Mikkelsen, E. (2015). *Relasjonsbygging i barnehagen: Utvikling av samhandlingskompetanse mellom barnehage, barnevern og foreldre*. Oslo: Gyldendal norsk forlag
- Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2017-04-24-487>
- Thomassen, M. (2006) *Vitenskapsteori for nybegynnere*. Oslo: Gyldendal Akademisk. 2 utg.

Wittenberg, I. (2001). The transition from home to nursery school. *Infant Observation* , 4, (2),
23 – 35.

Øie, K, E., et al. (2012) *Til barnas beste: Ny lovgivning for barnehagen*. (NOU 2012:1). Oslo:
Departamentenes servicesenter, Informasjonsforvaltning. Hentet fra
[https://www.regjeringen.no/contentassets/f77c1a6dbd00473fb8c0b8928724dd30/no/
pdfs/nou201220120001000dddpdfs.pdf](https://www.regjeringen.no/contentassets/f77c1a6dbd00473fb8c0b8928724dd30/no/pdfs/nou201220120001000dddpdfs.pdf)

8. Vedlegg 1

Intervjuguide

Tilvenningsperioden på småbarnsavdelingen

Tilvenning:

1. Hva kjennetegner tilvenning for deg? (hva legger du i begrepet tilvenning?)
2. Hvordan foregår en tilvenningsperiode hos dere?
3. Hvor lenge mener du en tilvenningsperiode burde vare?
4. Hvordan møter dere som barnehagelærere barna i tilvenningsperioden?
5. Hva er dine erfaringer med foreldresamarbeid i tilvenningsperioden?
6. Føler du at barna som begynner i barnehagen opplever mye stress rundt denne prosessen?

Foreldresamarbeid:

7. Hvordan møter dere foreldrene i tilvenningsperioden?
8. Hvilken av barnas omsorgspersoner opplever du har vært tilstede under tilvenningsperioden?
9. Er foreldrene tilstede på avdelingen under tilvenningsperioden?
10. Hvordan opplever du barnas utvikling under tilvenningsperioden og tiden etter?
11. Hva er dine erfaringer med foreldresamarbeid i tilvenningsperioden?

Tilknytning:

12. Hva tenker du om tilknytning?
13. Hvordan jobber barnehagen din/ avdelingen din med tilknytning?
14. Hva er dine erfaringer med tilknytning hos de små barna?

9. Vedlegg 2

Informasjonsskriv/ forespørsel om deltakelse

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

Bakgrunn og formål

Jeg heter Josefine Sagbakken og jeg går 3. året på barnehagelærerutdanningen på høgskolen i Hamar. Jeg lurte på om jeg kan komme til dere og foreta et intervju for bacheloroppgaven min.

I min bacheloroppgave ønsker jeg å undersøke hvordan barnehager jobber med tilvenning hos de yngste barna på småbarnsavdelingen. Jeg ønsker å dra ut i feltet og intervjuere for å få en bredere kunnskap og forståelse av hvordan arbeidet med tilvenning foregår i praksis. Jeg ønsker å få et innblikk i hvordan barnehager jobber med tilvenning på småbarnsavdelingen og hvilke tiltak de mener fungerer bra og hvorfor. Og eventuelt hvilke tiltak de mener fungerer dårlig og hvorfor.

Jeg ønsker å intervjuere pedagogisk leder på småbarnsavdelingen.

Min problemstilling er:

Hvordan arbeider barnehagen med tilvenning hos de yngste barna på småbarnsavdelingen?

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelsen i denne studien vil innebære at jeg stiller spørsmål som krever at informanten svarer teoretisk og hvis ønskelig, personlig. Jeg vil foreta et lydopptak for å få med meg alle detaljer i intervjuet og for at jeg ikke skal bruke tid på å skrive under selve intervjuet.

Varigheten av intervjuene vil variere avhengig av informantenes evne til å svare. Svarene

jeg får ut fra intervjuene vil jeg bruke i min bacheloroppgave og begrunne og reflektere dette med relevant teori. Jeg vil ta et lydopptak av hele intervjuet og bruke dette til å fin- skrive all den informasjonen jeg får i intervjuet. Lydopptaket vil bli slettet i etterkant av arbeidet mitt.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Jeg kommer ikke til å bruke navn på informant eller barnehage. Dette vil bli helt anonymt. Verken informanten eller barnehagen vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli slettet. Jeg kommer til å møte informantene med respekt og anerkjennelse. Dere har den fulle rett til å avslå og avbryte hvis dere finner ut at dere ikke ønsker å delta på dette allikevel. Informantene skal ikke føle seg presset til å delta på noe de ikke ønsker å delta på.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med:

Josefine Sagbakken

Mail: Josefines_94@hotmail.com

Mobilnummer: 91151839

Mvh Josefine Sagbakken
